

Aderationem non habent distinctam, sed ad horum explicationem faciunt: status enim naturalis contemplatio locum habet, quum de certis signis agimus, vel alio loco, quum expendimus quid admittant vires in propulsione eius, quod est præter naturam. Tantum enim custodiæ virium studemus, quatenus retenta vita morbosos affectus propulsare nobis liceat. Agimus de victus ratione consueta, ætate, regione, cœli statu, sexu, animi moribus, & reliquis omnibus, quæ mutandi corpus nostrum vim habent; quum causas morborum illorumque excessum, & reliquas differentias quærimus. Locus affectus causæ rationem obtinet; symptomata alia signa fiunt. Scopi agendi, & indicationes ad actionem pertinent, & in eo capite locum suum inveniunt. Partium situs, connexio, figura, magnitudo, conformatio, & numerus suam habent explicationem; quando vel cognitionem instituimus eius, quod est præter naturam, vel opus aggredimur. Diuersa siquidem præsidia ob illorum diuersitatem sunt necessaria. Sic sanè si quædam alia sunt, de quibus dicere solemus in consultationibus, prædictis capitibus ea inseruntur; ac de illis suo loco pertractabimus, docebimusque quænam uno dumtaxat, loco, quæ verò in pluribus uim suam obtineant. Quæ vero de singulis capitibus propositis explicanda sint, postea docebimus, quum ostenderit de quo capite prius sit agendum.

Quo ordine singula sint digerenda. Cap. VI.

Vim de multis differendum sit in consultationibus, sequitur explicandum, de quo primum dicendum sit, quid verò alio loco deinceps pertractandum. Id quod rei natura ostendit. Nam id, cuius causa aduocantur medici, primò locum merito sibi vindicare debet. Itaque si ad morbum abigendum accersimur, de eo primum dicendum erit, si ad symptomata lenienda, de illis primò loco disputabimus. Quòd si de causis morborum tollendis deliberandum est, illæ primè suam explicationem desiderabunt. At si nobis agendum sit de integra salute, & omnibus propellendis, quæ hominem urgent, certè à morbo auspicari nos oportet; quoniam ad illum omnia alia referuntur: Siquidem morbi signum, symptoma, causa, & curatio dicitur. Esto igitur (vt exèplo res doceat) quæ aliquis per febres labore dolore capitis, & lenitione postulet, & huius causa conuocentur medici, quid aliud (quæso) dicet, aut à quo auspicabitur præterquam à dolore, cuius naturam, & uim expendet, remediaque proponet, quæ putat idonea ad eum mitigandum, temere verò (meo quidem iudicio) ille tentabit de febris natura, & alijs symptomatis, aut causis, quæ reliqua mala pariunt, loqui. At si ad hominem liberandum ab omnibus malis, quibus molestatur, accesserimus; ineptè vel à dolore, aut ab humore molestante, vel ab occasionibus mali, aut à signis, vel curatione incipiemus; sed statim quærendus erit morbus, qui infestat, & de eo disputandum, quid verò de eo dicendum sit, sequenti capite ostendetur. Secundo loco de symptomatis dicendum, quæ nos ad agendum mouent. Nam quoniam sæpe morborum differentie easdem habent causas, quas huiusmodi symptomata, ne cogamur bis causas istorum repetere; præstat post morbos de symptomatis differere. Occurrunt deinde morbi causæ; cognito enim morbo, illiusque differentijs, & symptomatis, agnoscimus quoque curatione ne opus esse: id quod quum fieri nequiat, nisi causæ tollantur, propterea de illis differere cogimur; quibus perfectis prædicendum est, & signa omnia colligenda, quæ euentum morbi prænunciant. Docet enim prædictio, an curandum sit, uel nihil agendum; siquidem morbos desperatos sola prædictione dignamur, aut certè nullo generoso remedio tractamus, ne ob infelicem euentum utilia præsidia infamemus: eos autem omni ratione abigere aggredimur, qui operam nostram admittunt. Tunc enim eodem modo prædicere possumus quæ futura sunt, nimirum quum ex natura morbi generibus, differentijs, symptomatis, partibus, & causis prognostica signa, vt & alia, sumantur. Hæc enim pro sua natura, magnitudine, paruitate, assiduitate, intermissione, benignitate, malignitate, simplicitate, compositione, æqualitate, ordine, & reliquis differentijs salutem, aut mortem, breuitatem, aut longitudinem morbi, solutionis modum, & omnis denique euentus rationem prænunciant. Quòd si salutaris morbus dicetur, ultima pars, quæ curationem, causarumque remotionem docet, suum locum, suamque tractationem postulat. Sunt tamen nonnulla ex his capitibus, quæ mixtam & confusam cum alijs tractationem habent, eo quòd ad illorum cognitionem assumantur. Nam morbum dicere non possumus huius generis esse, aut ad hanc differentiam pertinere, nisi signa adferantur, quæ ostendant ita esse. Sic asserimus hanc, vel illam esse causam ex suis signis ducta probatione, & ipsarum quoque causarum fit commemoratio, præsertim si procatartica fuerint causæ: ubi ostendere uolumus tum genus, tum differentias morbi. Dicit enim medicus hanc febrem esse putridam, quòd cum rigore inuadat, quòd sequantur sudores, quòd eam putrefactia commiserint: quòd quum facit, causarum & symptomatum mentionem facit, quatenus hæc signa sunt; & proinde non omnium signorum tractatio peculiare caput facit, sed eorum, ex quibus futura prædicimus; quippe quum reliqua duo genera toties ueniant in usum, quoties aliquid est ostendendum; causæ verò peculiarem habent explicationem; quando non vt signa, sed vt causæ constituentes, augentesque morbum considerantur, quæ postea magis patebunt ex singulorum tractatione. Verum antè quàm id aggrediamur, refellenda